

Š. m. birželio 13 d. Respublikinio agroskaičiavimo centro salėje įvyko visuomenės susitikimas su Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio iniciatyvine grupe. Jos nariai supažindino susirinkusius su neatidėliotinais klausimais, į kuriuos Sąjūdis turėtų atkreipti respublikos valdžios organų dėmesį. Sudarytos iniciatyvinės grupės narių komisijos ekologinių, nacionalinių, socialinių, ekonominių, kultūrinių, teisinių respublikos problemų nagrinėjimui bei Sąjūdžio organizaciniams klausimams. Kiekvienos komisijos nariai papasakojo apie klausimus, kuriuos komisijos numato nagrinėti.

Filosofijos mokslų daktaras B. Genzelis (VUU) nagrinėjo aktualius socialinius klausimus. Jis pažymėjo, kad respublikoje ir šalyje aplamai vyksta grubūs socialinio teisingumo pažeidimai, praktiškai susidarė nauja išnaudotojų ir veltėdžių klasė – biurokratinis valdymo aparatas. Jo nuomone, socialinėje Sąjūdžio programoje turėtų būti tokie reikalavimai:

1. Panaikinti nomenklatūrinių darbuotojų privilegijas.
2. Pakeikti darbo žmonių, ypač tų, kurie dėl ekonominių sąlygų atsidūrė už skurdo ribos, gyvenimo lygį.
3. Pagerinti socialines sferos įstaigų patalpas ir darbo sąlygas valdymo instancijų sąskaita.
4. Visuomeninė lėšų ir investicijų gamybinėje bei socialinėje sferose kontrolė.
5. Kiekvieno vadovo (visų pirma partiniame aparate) asmeninė atsakomybė už priimamus sprendimus.

Rašytojas V. Bubnys pasisake kultūrinės komisijos vardu. Kultūros srityje jis paminėjo tokius klausimus:

1. Visų kūrybinių sąjungų jėgų apjungimas kovoje už Lietuvos kultūrinio palikimo išsaugojimą.
2. "Baltųjų dėmių" kultūriniame palikime panaikinimas.
3. Visuomeninė kontrolė kultūros paminklų apsaugoje ir meno kūrinių likimo sprendime.
4. Glaudesnis Lietuvos ir išeivijos kultūrų bendradarbiavimas.

Sprentinių klausimų ratas turėtų dar būti aptariamas.

Režisierius A. Žebriūnas kalbėjo apie nacionalinius santykius. Sąjūdis turėtų kreipti dėmesį į šiuos klausimus:

1. Nacionalinės istorijos gražinimas lietuvių tautai, vertingų istorinių dokumentų paskelbimas.
2. Lietuvių kalbos pripažinimas valstybine respublikos kalba LTSR konstitucijoje.
3. Tautinių mažumų (ne tik rusų ir lenkų) problemų sprendimas Lietuvoje.
4. Lietuvių mokyklų įsteigimas už LTSR ribų.

Ekonominius klausimus svarstė akademikas A. Buračas. Jo nuomone, Sąjūdį turėtų dominti:

1. Tarybų valdžios ekonominė (taip pat ir politinė) savi-valda Lietuvoje.
2. Būsima kainų reforma ir su ja susijęs pragyvenimo lygio Lietuvos TSR užtikrinimo programos sudarymas.
3. Tarprespublikinės darbo jėgos migracijos ir "limitininkų" skaičiaus respublikoje konstruktyvus reguliavimas.
4. Gamtos resursų ekonomija ir gamybinių jėgų perspektyvinio vystymo suderinimas su LTSR gamtos saugos schema.
5. Didmeninės prekybos (ir tarprespublikinės) plėtojimas.

Ekonomikos mokslų daktarė K. Prunskienė taip pat pasisakė respublikinės ūkiskaitos įvedimo klausimais.

Teisinės komisijos vardu kalbėjęs žurnalistas U. Tomkus (socialiai aktyvių teisininkų kol kas stinga) pažymėjo šias problemas:

1. LTSR teisingumo ministerija pilnai dubliuoja sąjunginę.
2. TORS Konstitucijos punktai dabar suformuluoti taip, kad respublikiniai įstatymai negali nesutikti su sąjunginiais.
3. Lietuvoje veikia stambi ekonominė mafijs.
4. Respublikos valdžia klaidingai reaguoja į užsienio propagandos provokacijas, atskirų asmenų veiklą išpūsdama iki pavojaus visai socialistinei santvarkai (pavyzdys - vasario 16 d. įvykiai).
5. Faktinis neoficialių demonstracijų draudimas Vilniaus m. Vykdomojo komiteto nutarimu yra neteisėtas, apie tai rašė ir sąjunginė spauda.

U. Tomkų papildė muzikologas prof. U. Landsbergis: Lietuva visiškai neapsaugota nuo centrinių žinybų valdininkijos savivalės.

Ekologijos komisijos vardu kalbėjęs Z. Vaišvila (MA fizikos institutas) pažymėjo kritinį Lietuvos gamtos užteršimą, suminėjo "karščiausius taškus". Į Sąjūdžio programą šioje srityje turėtų įeiti:

1. Reguliarus informacijos apie vandens, oro ir žemės užteršimus respublikoje skelbimas nurodant kaltininkus.
2. Kompleksinio Lietuvos gamtos apsaugos plano, vyriausybės priimto prieš 2 metus, palaikymas ir sąjunginių žinybų nutarimų, prieštaraujančių jam, paneigimas.
3. Parama "Žemynos" ekologinio klubo veiklai.

Žodis buvo suteiktas LKP CK mokslo ir mokymo įstaigų skyriaus vedėjui Imbrasui. Jis išreiškė pasitenkinimą Sąjūdžio noru bendradarbiauti su oficialiomis instancijomis, tačiau neatsakė į daugumą klausimų, nes nebuvo LKP CK oficialiai įpareigotas.

Architektas A. Kaušpėdas informavo apie Sąjūdžio remimo grupės Kaune susikūrimą ir pasiūlė surengti visuomenės susitikimą su delegatais į 19 partinę konferenciją arba Sąjūdžio iniciatyvinės grupės susitikimą su jais, tiesiogiai transliuojant per Lietuvos TV. Daugelis kalbėjusių taip pat pareiškė nepasitenkinimą delegatų į konferenciją rinkimų eiga. Buvo pasiūlyta vadinti juos "paskirtais į konferenciją".

"Gimtojo krašto" redaktorius A. Čekuolis papasakojo apie kylančią reakcinės opozicijos Sąjūdžio veiklai bangą, pasiūlė konkrečių žygių prasimanyms apie Sąjūdį paneigti. Vienas jų galėtų būti masinis Sąjūdžio šalininkų mitingas Kalnų parke 19 partinės konferencijos atidarymo dieną (birželio 28 d.) radikaliai persitvarkymui paremti. Buvo pažymėta, kad Sąjūdis būtina turi išsikvoti tribūną masinės informacijos priemonėse, o taip pat gauti pastovią vietą susirinkimams (pvz. Profsąjungų rūmų salė).

Organizacinės komisijos narys A. Juozaitis (MA filosofijos institutas) paragino nelikti abejingiems persitvarkymui, kelti viešumon konkrečius persitvarkymo priešininkus ir pranešti, kad įmonėse ir įstaigose jau kuriasi Sąjūdžio remimo grupės. Kitoose iniciatyvinės grupės suirinkimuose visuomenė bus informuojama apie Sąjūdžio kūrimąsi ir veiklą.

Informacinį pranešimą parengė: J. Malinauskas

A. Medalinskas